

ЕТИЧЕН КОДЕКС

на учените от Института по математика и информатика при Българска академия на науките

Приет от ОС на ИМИ на 28.01.2019 г. (Пр. № 1).

Институтът по математика и информатика (ИМИ) е единственият институт на БАН в областта на математиката и един от водещите в страната по информатика и компютърни науки. Мисия на института е развитие на математиката и информатиката чрез научни изследвания и приложение на математиката и информатиката в националните образователни програми и процеси на всички нива. Осъществяването на тази мисия и престижът на Института се основават на съблюдаването от неговите учени на фундаментални морални принципи.

Моралният кодекс на учените от ИМИ представлява рамка от принципи за добро поведение в науката и подкрепа на високите морални стандарти в академичните изследвания.

Настоящият кодекс се въвежда на основание на §8 от Преходните и заключителни разпоредби на Етичния кодекс на служителите в БАН (ЕКСБАН) и се основава на следните документи, като негова неразделна част: ЕКСБАН, Европейска харта на изследователите и Кодекс на поведение при подбор на изследователите: национално законодателство и институционална поддръжка за прилагането им в БАН, The European Code of Conduct for Research Integrity, The European Charter for Researchers.

Учените от ИМИ при БАН извършват своята дейност, като спазват Закона за БАН, Устава на БАН, ЕКСБАН, Правилника за дейността на ИМИ, настоящия кодекс и утвърдените вътрешни правила и процедури, както и всички други закони и нормативни актове.

Раздел I. Общи принципи

Ученият:

1. съблюдава дълбоко осъзнати хуманни морални принципи: честност, обективност, безпристрастност, почтеност и справедливост, в т.ч. принципите, формулирани в настоящия Кодекс;
2. изисква от своите колеги да съблюдават тези принципи;
3. при никакви обстоятелства не защитава, прикрива или оправдава поведение, което противоречи на установените в настоящия Кодекс принципи;
4. развива научните изследвания като източник на знания и прогрес и неделима част от националната и световна култура, в полза на обществото;
5. непоколебимо се противопоставя на неетично използване на научните знания;
6. разширява и задълбочава своите научни познания, като непрестанно се стреми към подобряване на професионалната си компетентност;

7. има критично отношение към собствените си научни резултати, както и към резултатите на колегите си, като винаги е готов за обсъждане на нови факти и аргументи; не допуска прилагането на ненаучни подходи;
8. отстоява свободата на научната мисъл, изразяване, размяна на мнения и информация;
9. не допуска изразяването на расови, религиозни, националистични и политически убеждения в науката, както и на дискриминация, основана на пол, раса, народност, етническа принадлежност, възраст, сексуална ориентация, семейно положение;
10. в качеството си на ръководител на научен екип и/или лице на ръководна длъжност, ученият от ИМИ трябва да спазва коректност и прозрачност в отношенията си с членовете на екипа, като избягва авторитарно поведение и фаворизиране на отделни учени и не накърнява достойнството на колегите си;
11. приема и активно разпространява в научната колегия принципите на надеждност и достоверност на научните изследвания, като се противопоставя на всяка форма на научна непочтеност и нарушаване на принципите, установени в настоящия Кодекс.

Раздел II. Принципи на научна работа

Ученият:

1. се стреми към разширяване границите на научното познание, като полага усилия за прилагане в максимална степен на резултатите от научните изследвания в служба на обществото;
2. не допуска изпълняването от него научни изследвания да създават заплахи за обществото, околната среда, историческите и културни ценности;
3. в процеса на получаване, систематизиране и оценка на научни резултати съблюдава общите принципи от настоящия Кодекс, като в същото време отчита спецификата на своята предметна област;
4. отчита обективно точността на получените резултати, като съблюдава ограниченията на прилаганите методи на изследване;
5. е отговорен за пълнотата и възможността за проверка на публикуваните от него резултати по даден проблем, както и за тяхната коректна интерпретация;
6. съхранява първични данни и документация за всички съществени резултати, които е публикувал през определен период от време в съответната научна област, независимо от други задължения или възпрепятстващи това ограничения;
7. е отговорен за целесъобразното и ефективно използване на средствата за наука, като не допуска повторно изпълнение на изследвания, освен в случаи когато това се налага с цел проверка, допълване или сравняване на получените резултати;
8. представя научните резултати от своите изследвания (освен в случаи на информация с ограничено разпространение) пред научната колегия у нас и в чужбина, популяризира ги по подходящ начин и повод пред широката общественост, спазвайки изискванията за авторско право;
9. стреми се да предоставя публично-достъпни резултати, получени с използване на публични средства за научни изследвания.

Раздел III. Принципи за публикуване на научни знания и резултати

Ученият:

1. участва като автор или съавтор на научен труд, при условие че има съществен принос към неговото създаване, в т.ч. планиране на изследвания и/или експерименти, тяхната реализация, анализ и интерпретация, събиране или моделиране на данни, както и при подготовка на текста, при взаимно съгласие за съавторство;

2. всички автори носят пълна отговорност за съдържанието на публикацията, освен ако изрично не са посочени индивидуалните отговорности на всеки от авторите; приносът на учени и технически лица, които не са автори, може и следва да бъде отбелязан по подходящ начин;
3. коректно цитира научните приноси на други автори, които са пряко свързани с публикуваните нови резултати, като точно посочва съответните литературни източници;
4. всички трудове на други учени, включително презентации, фигури и др., които са били използвани и са допринесли за дадена публикация, трябва да бъдат цитирани;
5. цитира също така съществени резултати на други автори, които съдържат противоположни на неговите резултати и/или изводи;
6. публикува в подходяща форма обяснение и/или опровержение, ако на по-късен етап открие съществена грешка в публикувани резултати;
7. публикуването на един и същ научен труд в различни издания е допустимо само при изрично съгласие на издателите, които трябва да бъдат информирани за това; избягва нецелесъобразна фрагментация на получени резултати, водеща към публикуване в няколко статии, и по този начин към увеличаване броя на публикациите;
8. всяко финансиране и друг вид помощ за провеждане и публикуване на дадено научно изследване трябва да бъде отбелязано в публикацията и / или при представяне и участие в научни форуми; а ИМИ - БАН (изписано по изискуемия от БАН начин) трябва да бъде задължително упоменат като месторабота.

Раздел IV. Принципи, регулиращи взаимоотношенията с докторанти и сътрудници

Ученият:

1. приема докторанти и сътрудници след обективна оценка на техните интелектуални, етични и лични качества;
2. поддържа коректни и открити взаимоотношения в рамките на научния колектив, като не допуска авторитарен стил на ръководство;
3. оценява докторантите и сътрудниците на базата на получените от тях резултати, отнася се към тях равноправно, без да изисква от тях изпълнение на задачи, които надхвърлят нивото на техните възможности и компетентност;
4. предава на докторантите и сътрудниците си знания, умения и добро поведение в науката, чрез обяснения и личен пример;
5. при ръководство на докторанти насърчава развитие на независимо и критично мислене и отговорно отношение към работата, като уважава правото на свободен израз на собствено научно мнение;
6. прави нужните изводи, забележки и препоръки в случай на проблеми в научно-изследователската работа, изпълнението на индивидуалния план или недобро поведение на докторантите и сътрудниците, които ръководи.

Раздел V. Принципи на рецензиране и експертна дейност

Ученият:

1. лично, отговорно и в указаните срокове изпълнява ангажименти свързани с рецензиране и експертни оценки;
2. стриктно спазва правото на интелектуална собственост на авторите на рецензирани ръкописи и проекти, като се ограничава единствено до експертна оценка, не използва данни съдържащи се в оценяваните материали в собствен интерес и не ги предоставя за ползване от трети лица;
3. не приема за рецензиране или експертна оценка материали, заключенията по които могат да бъдат повлияни от неговите лични интереси;

4. отговорно подготвя експертни оценки само в рамките на своята компетентност, без да се поддава на възможно външно въздействие, което би могло да повлияе на съответната оценка;
5. съблюдава обективни критерии при рецензиране и оценка, придържайки се към възприетите в рамките на конкретната процедура правила, като изисква същата коректност от останалите рецензенти и/или експерти;
6. като член на научно жури ученият от ИМИ е длъжен: да оценява кандидатите за заемане на академична длъжност или за придобиване на научна степен обективно и безпристрастно, без да прави компромиси с изискванията за заемане (придобиване) на съответната длъжност (степен); учен, който се намира в конфликт на интереси, или е свързано лице с кандидат по процедурата е длъжен веднага да уведоми колегите си за това и да се оттегли доброволно от състава на журито.

Раздел VI. Нарушения на академичната етика

Към тежките нарушения на академичната етика спадат:

1. *Фабрикуване* на несъществуващи резултати и данни и тяхното докладване и/или публикуване като реално получени;
2. *Различни форми на фалшификация*, като: неправомерно манипулиране на научно-изследователски процедури и/или оборудване, с цел получаване на по-добри от реалните резултати; умишлена промяна и/или пропускане на данни или факти; подправяне на фигури, таблици или графики; вписване на учен без реален принос за публикация или патент като автор; пропускане на учен с реален принос за публикация или патент от списъка на авторите; прибавяне на несъществуващи цитати и публикации, както и представяне на неверни и завишени наукометрични показатели за такива в атестации, отчети и др.;
3. Цитиране на публикация, която няма общо с текста и темата на цитиращата статия;
4. Включване на *невярна информация в автобиография*;
5. *Плагиатство*, което се изразява в присвояване на части от трудове, идеи, анализи, фигури или резултати, създадени или получени от други учени, и тяхното докладване и/или публикуване като свои, без да се споменават първоизточниците.
6. Нарушения, свързани с *личното поведение на учения*, като: неуважително или агресивно поведение спрямо колеги; упражняване на тормоз; фаворизиране или пренебрежително отношение; злоупотреба със служебно положение; корупционни практики, както и дискриминация от всякакъв вид;
7. Необосновани и недобросъвестни обвинения и сигнали спрямо колеги, *целящи умишленото им злепоставяне; разпространяване на анонимни доноси и клевети* под каквато и да е форма, включително е-мейли в мрежата на института и до академичната общност;
8. *Нарушения, свързани с кариерното развитие*, когато учените са членове на научно жури, научен съвет или ръководители на направление, и умишлено и безпричинно възпрепятстват колеги, които отговарят на изискванията, да заемат академична длъжност или да придобият научна степен; или съдействат на колеги, които не отговарят на изискванията или са обективно по-слабата кандидатура в конкурс, незаслужено да заемат академична длъжност или да придобият научна степен.
9. *Нарушения, свързани с рецензиране*, като: неоснователно задържане или отхвърляне на публикацията на конкурент; прикриване на конфликт на интереси; даване на необосновано ниска или висока оценка на научен проект с цел подпомагане на друг проект или на свързани лица; предлагане на свързани лица за рецензенти.

Раздел VII. Процедури за разрешаване на етични конфликти

Конфликти от етично естество се разрешават:

1. на организационно ниво, което е с една степен по-високо от нивото, на което са възникнали;
2. с участието на всички страни по конфликта, при запазване на максималната възможна конфиденциалност; решението се предоставя на всички засегнати страни, като в него задължително се включват мерки за възстановяване на справедливостта.
3. при необходимост, от (временна) Комисия по академична етика (КАЕ) при ИМИ, която Научният съвет на ИМИ може да формира.

Преходни и заключителни разпоредби

§ 1. При първоначално встъпване в длъжност, директорът на ИМИ е длъжен да запознае учения на трудов договор в ИМИ с разпоредбите на този кодекс в 7-дневен срок от встъпването. Директорът може да упълномощи друго лице да осъществява това задължение от негово име, например отговорник човешки ресурси.

§ 2. За неуредените в този кодекс случаи се прилагат ЕКСБАН, упоменатите в § 6 от Преходните и заключителни разпоредби на ЕКСБАН законови и нормативни актове, Правилника за дейността на ИМИ.

§ 3. При подготовката на текста са използвани или е следвана аналогия с части от ЕКСБАН и Етичните кодекси на учените от Института по информационни и комуникационни технологии при БАН и Института по механика при БАН.

§ 4. Настоящият кодекс се приема, изменя и допълва от Общото събрание на учените на ИМИ и следва да се доведе до знанието на всички учени в ИМИ. Публикува се на уеб страницата на института.

§ 5. Принципите и правилата, съдържащи се в настоящия кодекс, са неизменна част от ежедневната дейност на учените в ИМИ.

§ 6. Изменения и допълнения на този кодекс се извършват по реда на приемането му.

§ 7. Етичният кодекс на учените от ИМИ при БАН е приет от Общото събрание на учените на ИМИ с решение от Протокол № 1 / 28.01.2019 г.

§ 8. Етичният кодекс на учените от ИМИ влиза в сила от датата на приемането му.